

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/l. Vse pošiljatve je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštne. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko političko glasilo UJU. - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 40 Din, za inozem. 60 Din. Posamezna štev. 1 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne notice vseh vrst je plačati po Din 2-50 od petih vrst. Inerdatni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Za naše neodrešene brate!

(Ob obletnici Rapalla, 10. novembra.)

Predavanje tov. Berceta »Utis iz Julijske Krajine« pri Dolnjelendavskem društvu je dalo povod, da je Učiteljsko društvo za dolnjelendavski srez sklenilo poslati vsem narodno-obrambnim društvom in vsem merodajnim državnim oblastim sledeče resolucije:

1. Učiteljsko društvo za dolnjelendavski okraj protestira, da se je oropalo naše avtohtono slovensko prebivalstvo v vseh zasedenih ozemljih najprimitivnejše pravice, ki mu gre po prirodnem narodnem pravu in tudi po določilih versajskega mira, namreč pravica, da se poučuje slovenska deca v Italiji, v Avstriji in v Madžarski izključno le v materinščini.

Te pravice ne krati naša država nobeni narodni manjšini, bivajoči v kraljevini SHS.

Ze radi načela reciprocitete bi morale navedene države upoštevati zahtevno celokupnega jugoslovenskega naroda po pouku slovenske dece v materinem jeziku.

2. Dokler se gazi to naše pravo od strani Italije, Avstrije, predvsem pa od strani Madžarske, mora vsak slovensko čuteči učitelj v Prekmurju zahtevati od naših oblastí, da napravijo skoraj že konec vsem koncesijam tukajšnji madžarski manjšini, ki nima nikake pravice do minoritetne zaščite, kajti pretežni del te manjšine je slovenskega porekla, ki mu je bila v teku zadnjih 100 let ugrabljena slovenska govorica; ostali del pa so na-

selile madžarske oblasti in njeni mentorji: madžarski grofje in baroni.

3. Vsi zborovalci brez izjeme prosijo merodajne oblasti, zlasti ministrstvo zunanjih zadev in naša narodno-obrambna društva, da posvetijo vso pozornost varstvu naših v tujini prisiljeno živečih narodnih manjšin, osobito varstvu naše jugoslovenske manjšine na Madžarskem med Rabo in Donavo, kjer že iz cerkve izginja slovenski, oziroma hrvaški jezik.

4. Narodno-obrambna društva naj poskrbe, da se vzbudi in ohrani narodna zavest tudi v tem najbolj zapuščenem in najbednejšem delu naših narodnih manjšin.

Zanimati naj se skuša zani vsa jugoslovenska in svetovna javnost potom brošur in lepakov kot odgovor na delovanje zastopnikov naših tujerodnih, v Jugoslaviji živečih manjšin ter madžarskih propagandistov v tu in inozemstvu.

5. Sledeči načelu: »V edinstvu je moč«, naj se vsa narodno-obrambna društva združijo v eno mogočno, vse stranke in sloje obsegajoče društvo. Če bi to ne bilo mogoče, naj se ustanovi skupni akcijski odbor.

6. Dolžnost narodne države je, da podpira vsa narodno-obrambna društva, gmočno in moralno.

Ministrstvo vnanjih zadev naj bi stalo z njimi v stalnih stikih, da primerno podpre njih delovanje.

Naša državna prosvetna politika.

Ob veliki udeležbi je klub Narodne Radikalne Stranke v Beogradu v preteklih dneh razpravljal o državni prosvetni politiki. Živahna razprava se je razvila o vprašanju glede odprave gimnazijskih razredov in drugih šol v naši državi.

Zatvarjanje srednjih šol.

Vlada namerava omejiti število gimnazij iz stvarnega razloga, da se ne bi po nepotrebnem ustvarjal duševni proletarijat.

Razmere v Južni Srbiji.

Posl. Cirković, zastopnik Južne Srbije, je v daljšem govoru razpravljal o

bednih prosvetnih razmerah južnih naših krajev, ki so bili mnogo let pod bolgarskim, turškim, grškim in končno našim vplivom. Govornik je zahteval, da se šole v Južni Srbiji ne smejo zapreti, ampak da se po možnosti otvorijo še nove, ker je treba pridobiti narod za ujedinjeno državo potom prosvete.

Ustvarjanje duševnega proletarijata.

Prosvetni minister Velja Vukičević je odgovoril na razne kritične pripombe ter zatrjeval, da je bilo prosvetno ministrstvo primorano zapreti več gimnazijskih razredov, ker se ni javilo zadostno število učencev. Omeniti mora tudi, da

se zadnje čase pojavlja veliko pomanjkanje kvalificiranega učiteljstva. Vlada tudi nima namena ustvarjati duševni proletarijat. Po statističnih podatkih, ki jih ima prosvetno ministrstvo na razpolago, je danes na naših visokih šolah vpisanih 12.000 visokošolcev. Ze iz tega je jasno, da število dijaštva ni v nikakem pravem razmerju s prosvetnimi prilikami v naši kraljevini.

Razmere v Bosni-Hercegovini.

Pop Matej Popović je v imenu bosanskih radikalov očrtal slabe prosvetne razmere v Bosni in Hercegovini. Omenil je, da odpadejo na eno osnovno šolo v Srbiji 1604 prebivalci, na Hrvatskem 1643, v Sloveniji 1213, v Dalmaciji 1148, v Črni gori 1580 in v Bosni 3144. Zahteval je, da se mora prosveta v Bosni in Hercegovini dvigniti.

Posebna komisija za smotreno prosvetno politiko.

V istem smislu so govorili dalje še mnogi poslanci, na kar je klub izvolil posebno šestčlansko komisijo, ki ima izdelati poseben načrt za prosvetno politiko.

Za enotno srednjo šolo.

Ranko Trifunović je govoril splošno o prosvetni politiki, Petar Ivanišević pa pletira za čim večje število nižjih gimnazij, ker dajejo one splošno izobrazbo in služijo v izpolnitvev poduka v osnovnih šolah.

Posebno naj se skrbj za učiteljsko izobrazbo.

Posebno pozornost je treba posvetiti učiteljskem, ker ni dobrih šol brez dobrih učiteljev. Dalje je Ivanišević pri-

poročal, da se na filozofski fakulteti osnuje pedagoški oddelek. Treba je povišati štipendije slušateljem filozofske fakultete.

Učitelji naj bodo kulturni in prosvetni delavci in ne političari.

Ljuba Jovanović je mnenja, da se morajo učitelji bolj brigati za šolo, kakor za politiko. Učitelji morajo biti kulturni in nacionalni voditelji v vaši. Širiti morajo le prosveto med narodom, kakor je bilo to v predvojni Srbiji. Žalostno je, da se nahaja med učitelji toliko komunistov. Učitelji morajo biti trdna opora države. Marsikje je narod mnogo večji nacionalist, kakor so mladi učitelji.

Za strokovne šole.

Pravi, da se morajo gimnazije z majhnim številom učencev zapreti in otvoriti strokovne šole. V Bosni naj se organizirajo občine, ki naj sezidajo šole. V vsaki vaši mora biti šola. Dokler se to ne zgodi, naj se ne ukinejo učiteljska. Vse šole, razen vojnih, železniških in finančnih, naj pripadejo prosvetnemu ministrstvu.

Nekaj števil.

Minister g. Vukičević poroča, da je v južni Srbiji praznih samo 18 učiteljskih mest. Po natančnih podatkih se je prijavilo na beograjski univerzi k izpitu: na filozofski fakulteti 322 slušateljev, na pravni 1080, na tehnični 750, na medicinski 1559 in poljedelski 346. V južni Srbiji je bilo ukinjenih 24 oddelkov, ki so šteli skupaj 29 učencev.

Izvršilni odbor UJU pri ministru prosvete.

G. Ministar Prosvete primio je 21. ov. m. ceo Izvršni Odbor UJU u nameri da iz usta njegovih prestavnika čuje želje učitelja izražene na skupštini u Subotici.

Spomenica UJU.

Predsednik g. Vuksanović izneo je formulisane sve zahteve i želje učiteljstva među kojima su na prvom mestu zakon o osnovnim školama, koji treba da obuhvati: izdržavanje i podizanje škola; stalnost od prvog dana službovanja; da se udatim učiteljicama na pun dodatak na principu: iste dužnosti ista i prava, dodatak na teža mesta i t. d. dalje: da se

učiteljima isplati razlika plata; da se reguliša penzija učiteljima u Slavoniji na dinarskoj valuti u mesto na krunskoj usled čega im je penzija svedena na minimum; da se da naročiti dodatak na teža mesta; Split, Zagreb, Ljubljana i Zadar da se proglaš za prvi razred skupocje; da policijski organi budu korektniji u odnosima prema učiteljima, kako bi se izbegli razni neželjeni konflikti; da se učiteljske krivice raspravljaju na osnovi zakona o činovnicima; da se stvori jedan program za sve učiteljske škole, da im se doda i peti razred kao priprema za više školovanje, posle čega učiteljski kandi-

LISTEK.

„Radom gojeni elementi čovječstva“

netom izašla knjiga dr. J. Turíca dohije se kod Uprave Knjižnice praktične pedagogije, Zagreb, Tvornička 10 za 30 Din, poštom više 5 Din. Dohije se i u knjizarama.

Knjiga sadržaje: Najpogibelniji neprijatelj pojedinca, države i naroda (mjesto predgovora). Prvi dio: »Neki nedostaci današnje naše lične kulture« ima među ostalima i ove članke: Metoda motrenja lične kulture u narodu, Čovjek i učenost, Nacionalna svijest, Patriotizam, Lična civilizacija i demokratizam, Kulturni demokratizam itd. — Drugi dio: »Neki elementi školom razvijene lične kulture« s deset članaka i među njima: Naukom prosvjetljeni razum, Organizacija tečevnog rada, Organizacija trgovine, Narod, Država itd. — Treći dio s 28 primjera učenikova rada, među njima i ovi: Prva naša borba za obale Jadranskog mora, Naša trgovačka svjetska luka, Veliki Župan Stevan Nemanja, Nišavska kotlina, Preživači, Volumen piramide, Iz zadnje bilance Trbovljanskih ugljenika, Razvitak novog života, Primjer razvijanja računskog instinkta, Primjer buđenja religijskog čuvstva.

Ovom knjigom završava Turic prikaz svog prosvjetnog sistema i školskog rada, koji je posve originalan i udešen za nas i za naše prilike.

V Pariz.

(Dalje.)

Švico sem si predstavjal popolnoma drugače. Vedno sem mislil, da je tam samo skalovje, sneg in led. Tako so nas pa skozi ob progí do Lausana pozdravljali krasno obdelani in urejeni vinogradi in nasadi mareic, breskev in drugega najlepšega sadja. Žal smo prehitro zdrknili mimo kmetijske šole, ki je imela vse polno nasadov in drevesnic. Okoli vsake postaje je po no najlepših hotelov za amerikanske in angleške goste, ker za druge je Švica predraga. Smuknili smo za par ur tudi v Ženevo, kjer nas je seveda zanimala palača zveze narodov. Jezero je prekrasno in ni čuda, če prihaja na njegovo obalo toliko tujcev. Nazaj na poti v Lausane smo se divili veličastnemu Mont Blancu, ki je bil popolnoma bel. Po večerji smo krenili zopet na pot in kmalu prestopili francosko mejo. Vožnja v francoskih vagonih je prav prijetna, ker so klopi tapcirane tudi v 3. razredu. Tudi spi se udobno na teh klopéh, se-

veda če je mir, ki ga jaz pred Ančko nisem imel. Zjutraj smo se že bližali Parizu in vlak se je polnil vedno bolj. Slednjič smo pa le zagledali naš cilj, hitro pospravili svojo prtljago in že smo obstali na pariškem kolodvoru pod velikanskimi lopami. Potniki se vsipajo iz vozov in množica zavalovi proti izhodu. Celi »vlak« malih motornih vozil se pomikalo po kolodvorskih koridorih, nattrpani z najrazičnejšo potniško prtljago. Pred kolodvorom nas pričakujeta dva velikanska autobusa, ki nas sprejmeta in vso našo prtljago. Akademik Podnebšek nam je že preskrbel in nakazal stanovanja. Hitro smo v svojih sobah in čez čas je tudi že prtljaga za nami. Postelje so ogromno široke, tako, da je bilo nekaterih strah v njih. Informiramo se, kdaj se zapira zvečer hotel. Smeje nam povedo, da tega pri njih ni in da ključev ne potrebujemo. Pritisneš na gumb na vratih in odpro se sama od sebe in tudi zapro in zaklenejo. Torej notri greš lahko, ven ne moreš. V veži je drug gumb, na katerega pritisneš in razsvetli ti stopnjice za 3 minute, tako da komodno dospješ do svoje sobe, potem pa luč zopet avtomatično ugašne. Sobe veljajo od 7 Fr naprej z zajtrkom na dan, torej polovico cenejše kakor v Zagrebu ali Beogradu. (Dalje prih.)

† Gselman Anton.

Dne 29. oktobra smo spremili k večnemu počitku iz Vurberga pri Ptufu k Sv. Martinu pod Vurbergom preljubega tovariša Gselmana Antona, nadučitelja v pokouju.

Blagopokojniki je bil tovariš v pravem pomenu besede, kakoršnih pogrešamo posebno med mlajšim učiteljstvom. Ni nosil tovarištva in prijateljstva le na jeziku, nego globoko v svojem srcu. Izredno ljubezniv, dobrohoten in z vsakim človekom prijazen osvojil si ni le srca svojih tovarišev(ic), ampak vseh poštenjakov drugih stanov, zato je bil priljubljena osebnost ne le v svojem šolskem okolišu, ampak v vseh krajih, kjer je došel v družbo.

Vobče se je kazal ponižnega in mirnega člana človeške družbe, a v stanovskih, narodnih in patrijotičnih zadevah je bil neustrašen in samozavesten.

V znamenje hvaležnosti za njegovo koristno delovanje v prid slovenskemu narodu in za ljubezniv nastop med tovariši, prijatelji in znanci ga je spremila k večnemu počitku lepa množica domačinov, prijateljev in znancev iz okolice. Šolska mladina šentmartinske šole, kjer je blagopokojniki deloval približno 39 let, se je polnoštevilno udeležila pogreba in mu iz hvaležnih src poklonila lep venec in mnogoštevilne šopke cvetic, a šolski

Pošljite seznam prosvetnih društev, knjižnic in čitalnic v vašem kraju!